

ДЕРЖЛІСАГЕНТСТВО
ДЕРЖАВНЕ СПЕЦІАЛІЗОВАНЕ ГОСПОДАРСЬКЕ
ПІДПРИЄМСТВО «ЛІСИ УКРАЇНИ»
ФІЛІЯ «ЛІСОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЦЕНТР»
ДП «ЛІСИ УКРАЇНИ»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор виконавчий
Ігор ЛИЦУР
«14» код 4416/34 2026 р.

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
професійного навчання (підвищення кваліфікації)
лісничого

Термін навчання – 45 годин/1,5 ЄКТС
Форма навчання – очна або дистанційна,
з або без відриву від виробництва.

Розробники:
Віталій РОМАНЕНКО – начальник
відділу навчання та розвитку
персоналу філії «Лісовий
навчальний центр» ДП «Ліси
України», PhD
Микола САВУЩИК – викладач
філії «Лісовий навчальний центр»
ДП «Ліси України», к. с.-г. н.

СХВАЛЕНО на засіданні науково-методичної ради
філії «Лісовий навчальний центр» ДП «Ліси України»
протокол № 1 від «14» січня 2026 р.

Рецензенти:

Василишин Р. Д. – професор кафедри таксації лісу та лісового менеджменту Національного університету біоресурсів і природокористування України Міністерства освіти і науки України, *доктор сільськогосподарських наук, професор;*

Ковалевський С. Б. – професор кафедри ботаніки, дендрології та лісової селекції Національного університету біоресурсів і природокористування України Міністерства освіти і науки України, *доктор сільськогосподарських наук.*

РЕЦЕНЗІЯ
на **Освітню програму професійного навчання**
(підвищення кваліфікації) лісничого
розроблену філією «Лісовий навчальний центр» ДП «Ліси України»

Представлена освітня програма, яка направлена на підвищення кваліфікації лісничого включає комплекс тематичних напрямів, розроблених у Філії «Лісовий навчальний центр» ДП «Ліси України» із врахуванням потреб лісогосподарського виробництва та відповідних нормативних вимог.

Освітня програма включає 5 модулів та 19 тем і розрахована на 45 академічних годин. Програма передбачає теоретичну підготовку в он-лайн форматі без відриву від виробництва, самостійне опрацювання окремих тем, практичну підготовку з відривом від виробництва і включає контроль якості засвоєння слухачами освітньої програми. Комплексність різних підходів до навчання слухачів відповідає меті освітньої програми.

Представлена освітня програма регламентує мету і завдання, очікувані результати проходження освітньої програми, а саме що слухач повинен знати по завершенню підвищення кваліфікації.

Освітня програма дозволяє слухачеві курсів підвищення кваліфікації отримати необхідний набір знань шляхом засвоєння представленої тематики навчання. Зокрема, нормативно-правові засади охорони, захисту та використання лісів (зокрема лісове, земельне й антикорупційне законодавство), а також основи управління виробничими процесами, обліку лісопродукції, планування рубок, відтворення лісів і ведення мисливського господарства з дотриманням вимог безпеки. Уміння документувати лісопорушення, організовувати заходи з профілактики та боротьби з пожежами, шкідниками й хворобами, управляти роботою лісництва та контролювати безпеку виконання лісогосподарських робіт, використовувати сучасні підходи до відтворення лісів і наближеного до природи лісівництва, добирати посадковий матеріал за умовами місцезростання та користуватися автоматизованою системою «Пожежі».

Висновок: Розроблена освітня програма професійного навчання (підвищення кваліфікації) лісничого може бути використана в освітньому процесі для підвищення кваліфікації лісничого.

Рецензент професор кафедри таксації лісу та лісового менеджменту Національного університету біоресурсів і природокористування України, доктор сільськогосподарських наук, професор Роман **ВАСИЛИШИН**

12.01.2026

(дата)

РЕЦЕНЗІЯ

на Освітню програму професійного навчання
(підвищення кваліфікації) лісничого
розроблену філією «Лісовий навчальний центр» ДП «Ліси України»

Метою освітньої програми є професійне навчання шляхом підвищення кваліфікації лісничих, здатних розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері лісового господарства в процесі професійної діяльності, що передбачає застосування теорій та методів лісівничої науки і характеризується комплексністю умов виконання.

Структура програми передбачає оволодіння базовими знаннями та практичними навичками щодо здатності розв'язувати спеціалізовані практичні проблеми в лісогосподарській сфері.

Освітня програма включає 5 модулів та 19 тем. Професійне навчання за програмою базується на використанні сучасних інформаційних технологій, геоінформаційних систем управління лісовими ресурсами, вивченні основних законодавчих актів у сфері лісового та мисливського господарства, прогресивних технологій відтворення лісів та використання лісових ресурсів, теоретичних і практичних засад наближеного до природи лісівництва, розуміння вимог європейських стандартів до лісового господарства та впливу євроінтеграційних процесів на національне лісове законодавство, застосуванні екологічних процесів для формування біологічно-стійких та високопродуктивних лісових біоценозів.

Представлена освітня програма містить сучасні напрями діяльності лісничого, який за посадовими обов'язками є керівником головної ланки сучасного лісогосподарського виробництва, та надає можливість слухачам отримати необхідний набір знань.

Висновок: Розроблена освітня програма може бути використана у освітньому процесі для підвищення кваліфікації лісничих.

*Рецензент професор кафедри ботаніки, дендрології та лісової селекції
Національного університету біоресурсів і природокористування України,
доктор сільськогосподарських наук, професор Сергій КОВАЛЕВСЬКИЙ*

12.05.2016

(дата)

(підпис)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА **до освітньої програми підвищення кваліфікації лісничих**

Освітня програма та навчальний план освітньої програми розраховані на лісничого, який за посадовими обов'язками здійснює загальне керівництво виробничо-господарською діяльністю лісництва; забезпечує виконання встановлених завдань, ефективно використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, впровадження новітніх технологій, нової техніки та прогресивних технологій в лісгосподарському виробництві; організовує виконання лісокультурних, та інших лісгосподарських робіт, профілактичних протипожежних заходів, заходів з охорони лісів від самовільних рубок, робіт із захисту лісів від шкідників та хвороб, лісонасінневої справи та забезпечує ефективно використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів та сучасних методів підвищення продуктивності лісів.

Метою освітньої програми є: поглиблення знань слухачів з лісового законодавства, методичних, нормативних та інших керівних документів з питань ведення лісового господарства, охорони й захисту лісу, сучасних засобів і способів боротьби з лісовими пожежами, охорони праці, організації виробництва, праці й управління, розуміння сталого розвитку лісового господарства, комунікації та лідерства для подальшого самостійного вдосконалення професійної кваліфікації, необхідної для обґрунтованих самостійних рішень.

Завдання освітньої програми – вивчення, вдосконалення та набуття необхідних знань, навичок, компетентностей які використовуються під час трудової діяльності лісничого, формування структурованої системи управління підпорядкованим лісництвом та підлеглими, дотримуючись норм та правил відповідних нормативно-правових актів та покладених обов'язків.

Освітня програма складається з 5 модулів та 18 тем. Методика навчання базується на використанні сучасних інформаційних технологій, геоінформаційних систем управління лісовими ресурсами, вивченні основних законодавчих актів у сфері лісового та мисливського господарства, прогресивних технологій відтворення лісів та використання лісових ресурсів, теоретичних і практичних засад наближеного до природи лісівництва, розуміння вимог європейських стандартів до лісового господарства та впливу євроінтеграційних процесів на національне лісове законодавство, застосуванні екологічних процесів для формування біологічно-стійких та високопродуктивних лісових біоценозів.

За результатами проходження освітньої програми слухач повинен знати:

- нормативно-правові акти, що регулюють порядок організації охорони лісів від лісопорушень, охорони і захисту лісів від пожеж, шкідників і хвороб;
- основи лісового та земельного законодавства;
- права та обов'язки посадових осіб в сфері антикорупційного законодавства;
- основи управління виробничими процесами;

- способи обміру та обліку розмірно-якісних характеристик лісопродукції;
- порядок використання лісових ресурсів, що віднесені до природозаповідного фонду України;
- способи та методи відтворення лісів;
- основні вимоги до впровадження наближеного до природи лісівництва в Україні;
- основні принципи створення і вирощування лісових культур;
- основні заходи для сприяння природного поновлення;
- особливості відтворення лісів на ділянках різних категорій площ лісового фонду;
- заходи щодо організації ведення мисливського господарства;
- планування і проведення рубок;
- вимоги безпеки під час проведення основних лісогосподарських заходів.

Уміти:

- оформлювати протоколи про лісопорушення;
- проводити комплекс заходів щодо нагляду, попередження та боротьби з хворобами та шкідниками лісових масивів;
- управляти виробничими процесам на рівні лісництва;
- визначати розмірно-якісні характеристики лісопродукції;
- впроваджувати основні вимоги наближеного до природи лісівництва в підпорядкованих лісових масивах;
- використовувати сучасні підходи до відтворення лісів;
- застосовувати посадковий матеріал відповідно до лісорослинних умов;
- застосовувати різні алгоритми вибору методів, способів та технологій відтворення лісів;
- проводити комплекс заходів щодо охорони і захисту мисливського фонду;
- проводити планування проведення рубок в підпорядкованих лісових масивах;
- контролювати дотримання вимог безпеки під час проведення лісогосподарських заходів;
- планувати та проводити профілактичні заходи щодо охорони лісів від пожеж;
- застосовувати стратегічні та тактичні прийоми під час гасіння лісових пожеж;
- використовувати автоматизовану систему «Пожежі».

Термін навчання – 45 академічних годин, з них 35 годин приділено теоретичній підготовці в он-лайн форматі без відриву від виробництва (частина тем передбачена до самостійного опрацювання слухачами відповідно до списку

літератури), 8 годин практичній підготовці¹ з відривом від виробництва. Перевірка знань розрахована на 2 години. Розподіл модулів та тем має орієнтовний характер, послідовність і кількість годин за модулями та темами може змінюватись в межах визначеного часу передбаченого освітньою програмою.

Форма навчання – очна або дистанційна, з або без відриву від виробництва.

Навчання за програмою завершується підсумковим контролем знань (тести, співбесіди, виконання практичних завдань тощо). Після успішного проходження контролю знань філія «Лісовий навчальний центр» ДП «Ліси України» видає слухачу сертифікат встановленого зразка.

¹ За умови закінчення воєнного стану та виконання заходів безпеки слухачами під час практичних занять. До закінчення воєнного стану, заняття проводяться в он-лайн форматі.

КВАЛІФІКАЦІЙНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЛІСНИЧОГО

Повинен знати: лісове законодавство, основи трудового і природоохоронного законодавства; організаційно-розпорядчі документи, методичні, нормативні та інші керівні документи з питань ведення лісового господарства, охорони й захисту лісу; технологію створення і вирощування лісових культур та захисних насаджень; засоби і способи боротьби з лісовими пожежами; правила рубання лісу; правила зберігання, носіння і застосування спеціальних засобів та зброї в порядку, встановленому законодавством; основи економіки, організації виробництва, праці й управління; чинні положення з оплати праці та матеріального заохочення, порядок тарифікації робіт і професій робітників, пільги і компенсації, встановлені для працівників лісового господарства; основи.

Завдання та обов'язки:

- здійснює керівництво виробничо-господарською діяльністю лісництва;
- забезпечує виконання встановлених завдань, ефективно використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, впровадження новітніх технологій, нової техніки в лісгосподарському виробництві;
- організовує виконання лісокультурних, лісо- і гідролісомеліоративних та інших лісгосподарських робіт, профілактичних протипожежних заходів, заходів з охорони лісів від самовільних рубок, робіт із захисту лісів від шкідників та хвороб, лісонасінневої справи, побічних лісових користувань, підсобного сільського господарства, відведення лісосік;
- подає керівництву підприємства матеріали на осіб, які порушили лісове законодавство, на притягнення їх до дисциплінарної, адміністративної і кримінальної відповідальності;
- організовує роботу з поліпшення нормування праці, вивчення і впровадження передового виробничого досвіду, розвитку раціоналізації та винахідництва;
- забезпечує технічно правильну експлуатацію машин, тракторів, агрегатів, устаткування та інших основних засобів, безпечні та здорові умови праці, а також своєчасне надання працюючим пільг за умови праці;
- координує роботу майстрів виробничих дільниць та інших служб;
- здійснює добір кадрів працівників, їх розстановку і доцільне використання;
- на закріплених мисливських угіддях здійснює заходи з організації мисливського господарства, охорони й відтворення диких звірів і птахів (біотехнічні заходи), веде боротьбу з браконьерством, а також здійснює контроль за веденням мисливського господарства державними, кооперативними та громадськими організаціями, підприємствами та установами на закріплених за ними угіддях у зоні діяльності лісництва;
- керує гасінням лісових пожеж на території лісництва;
- забезпечує додержання правил рубання лісу, побічного

користування лісом, пожежної безпеки, санітарних і природоохоронних правил у лісах;

- провадить огляд місць рубок і заготовленої деревини та іншої продукції лісу;

- вживає заходів щодо запобігання забрудненню навколишнього середовища;

- надає допомогу лісовпорядним партіям, іншим проектно-вишукувальним та науково-дослідним організаціям у виконанні польових лісовпорядних, проектно-вишукувальних, агро- й гідролісомеліоративних та інших робіт;

- здійснює контроль за якістю виконання таксаторами польових лісовпорядних робіт, провадить приймання цих робіт;

- перевіряє правильність складання працівниками державної лісової охорони протоколів про лісопорушення і своєчасно подає їх керівництву підприємства;

- виконує завдання, передбачені Положенням про державну лісову охорону;

- забезпечує виконання заходів з охорони праці та додержання трудового законодавства;

- контролює додержання працюючими правил і норм охорони праці, виробничої і трудової дисципліни, правил внутрішнього трудового розпорядку;

- проводить роботу з атестації та раціоналізації робочих місць, використання резервів зростання продуктивності праці, зниження трудомісткості робіт (продукції, послуг);

- проводить виховну роботу в колективі та роботу з підвищення ділової кваліфікації працівників лісництва;

- забезпечує облік та звітність про виробничу діяльність лісництва, а також внесення поточних змін у матеріали лісовпорядкування та книги обліку лісового фонду.

Кваліфікаційні вимоги. Повна або базова вища освіта відповідного напрямку підготовки (спеціальності) – бакалавр або магістр. Стаж роботи за фахом: для магістра – не менше 3 років, бакалавра – не менше 5 років.

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН підвищення кваліфікації лісничого

Освітньо-кваліфікаційний рівень – бакалавр, магістр

Кількість годин/кредитів ЄКТС – 45 / 1,5 ЄКТС

Форма підсумкового контролю – підсумкове тестування

№ п/п	Найменування модулів та тем	Всього годин	у т. ч.		
			лекції	ПЗ	СРС
1	2	3	4	5	6
Загальна складова					
1	Модуль 1. Управління лісами на засадах сталого розвитку.	2	2		
1.1	Концепція та складові сталого розвитку лісового господарства. Лісова політика.	1	1		
1.2	Національна інвентаризація лісів. Сертифікація лісів за міжнародними стандартами.	1	1		
	Модуль 2 Основи правознавства	7	6		1
2.1	Лісове та земельне законодавство України. Адміністративна та кримінальна відповідальність за лісопорушення. Повноваження державної лісової охорони.	4	3		1
2.2	Антикорупційне законодавство.	2	2		
2.3	Законодавство України у сфері охорони праці. Навчання та інструктажі з питань охорони праці	1	1		
Функціональна складова					
	Модуль 3 Управління виробництвом	4	4		
3.1	Управління конфліктами, комунікація та лідерство	2	2		
3.2	Управління процесами лісництва, планування виробничо-господарської діяльності лісництва.	1	1		
3.3	Система ЕОД. Вимоги до користування функціональними доповненнями	1	1		
Галузева складова					
	Модуль 4. Організація ведення лісового та мисливського господарства	21	11	8*	2
4.1	Визначення розмірно-якісних характеристик лісопродукції; діючі нормативні документи	2	2		
4.2	Сучасні технології лісового насінництва та вирощування садивного матеріалу.	2	2		
4.3	Наближене до природи лісівництво: критерії та перспективи впровадження в Україні. Рубки переформування. <i>Ознайомлення з досвідом проведення лісівничих заходів і рубок в надлісництвах.*</i>	4		4*	
4.4	Організація та технології проведення рубок головного користування, рубок формування та оздоровлення лісів	3	2		1
4.5	Особливості використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України	1	1		

1	2	3	4	5	6
4.6	Шляхи підвищення та удосконалення відтворення лісів в Україні. <i>Ознайомлення з досвідом відтворення лісів, сучасними технологіями лісового насінництва і вирощування садивного матеріалу в надлісництвах.*</i>	4		4*	
4.7	Заходи з організації ведення мисливського господарства. Боротьба з браконьерством.	1	1		
4.8	Захист лісу від шкідників та хвороб. Заходи з поліпшення санітарного стану лісів. Призначення санітарних рубок з урахуванням категорії стану дерев.	4	3		1
5	Модуль 5 Охорона праці та пожежна безпека	9	7		2
5.1	Вимоги безпеки при виконанні лісогосподарських робіт. Карта технологічного процесу	5	4		1
5.2	Охорона лісів від пожеж. Структура лісопожежних формувань. Гасіння пожеж: стратегія, тактика. Вимоги безпеки під час гасіння лісових пожеж.	3	2		1
5.3	Профілактичні протипожежні заходи. Автоматизована система «Пожежі»	1	1		
6	Контроль знань	2			2
6.1	Підсумковий контроль знань	2			2
	Всього за програмою	45	30	8*	7

* За умови закінчення воєнного стану та виконання заходів безпеки слухачами під час практичних занять. До закінчення воєнного стану, заняття проводяться в он-лайн форматі.

ПРОГРАМА КУРСУ

Загальна складова

Модуль 1 Управління лісами на засадах сталого розвитку.

Тема 1.1 Концепція та складові сталого розвитку лісового господарства. Лісова політика

Сутність сталого розвитку. Концепція управління лісами на засадах сталого розвитку. Принципи функціонування лісових екосистем. Міжнародні ініціативи з питань захисту лісів Європи та їх вплив на формування концепції управління лісами на засадах сталого розвитку. Принципи управління лісами на засадах сталого розвитку. Державна стратегія управління лісами України до 2035 року. Лісова політика в контексті світових тенденцій у сфері економічного розвитку і збереження довкілля. Інструменти лісової політики України. Державне регулювання та управління у сфері лісових відносин. Повноваження органів законодавчої та виконавчої влади у сфері лісових відносин.

Тема 1.2 Національна інвентаризація лісів. Сертифікація лісів за міжнародними стандартами

Національна інвентаризація, як знання про площу та структуру лісів. Порядок проведення національної інвентаризації лісів. Основні засади проведення національної інвентаризації лісів. Технологічні аспекти виконання робіт з національної інвентаризації лісів. Складові частини моніторингу та сертифікації лісів. Сучасні схеми сертифікації лісів. Принципи сертифікації лісів за схемою FSC®. Порядок проведення сертифікації лісів за схемою FSC®. Взаємодія із зацікавленими сторонами в системі лісової сертифікації. Особливості сертифікації лісів за схемою PEFC. Види і порядок проведення сертифікації лісів за схемою PEFC. Цінності довкілля у стандартах лісової сертифікації.

Модуль 2 Основи правознавства

Тема 2.1 Лісове та земельне законодавство України. Адміністративна та кримінальна відповідальність за лісопорушення. Повноваження державної лісової охорони

Законодавчі акти, що регулюють земельні та лісові відносини. Основні положення Земельного та Лісового кодексів України. Власність на землю та ліси. Порядок надання земель та лісів у користування. Перехід прав на землю та ліси. Порядок зміни цільового призначення, вилучення та надання у користування різних за цільовим використанням земель. Плата за використання земель. Державне управління та державний контроль у сфері використання земель та лісів. Відповідальність за порушення вимог лісового та земельного законодавства України. Нормативно-правова база щодо адміністративної та кримінальної відповідальності за лісопорушення. Повноваження державної лісової охорони.

Тема 2.2 Антикорупційне законодавство України

Права та обов'язки, керівника, посадових осіб усіх рівнів, працівників.

Заборонені корупційні практики. Відповідальне лідерство, ділова репутація та добросовісність. Норми професійної етики. Правовий статус Уповноваженого.

Тема 2.3 Законодавство України у сфері охорони праці. Навчання та інструктажі з питань охорони праці.

Основні положення Закону України "Про охорону праці". Основні законодавчі акти з охорони праці. Основні принципи державної політики в галузі охорони праці. Відшкодування працівникам збитків, завданих нещасними випадками та профзахворюваннями. Відповідальність за порушення законодавчих та інших нормативних актів про охорону праці, за створення перешкоди діяльності посадових осіб органів державного нагляду за охороною праці і представників професійних спілок. Формування ризикоорієнтованого мислення в працівників. Посадові інструкції, установлення обов'язків, прав і відповідальності посадових осіб і спеціалістів за додержанням вимог з охорони праці. Виконання працівниками своїх обов'язків, правил, норм та інструкцій з охорони праці.

Функціональна складова

Модуль 3. Управління виробництвом

Тема 3.1 Управління конфліктами, комунікація та лідерство

Управління, прогнозування, попередження, регулювання та вирішення конфлікту. Лідерство, мотивація команди, управлінські техніки. Навички управління та лідерства у контексті лісового господарства.

Тема 3.2 Управління процесами лісництва, планування виробничо-господарської діяльності лісництва

Сутність управління, сфери і типи управління. Принципи управління як об'єктивні правила управлінської поведінки. Методи управління виробництвом. Функції управління та їх взаємозв'язок з методами. Мотивація персоналу. Цілі планування виробничо-господарської діяльності лісництва. Основні етапи планування діяльності. Роль планування у виробничо-господарській діяльності лісництва. Планування соціального і економічного розвитку.

Тема 3.3 Система ЕОД. Вимоги до користування функціональними доповненнями

Законодавчі підстави єдиної державної системи електронного обліку деревини в Україні. Основні критерії системи. Переміщення, перевезення та реалізація лісопродукції. Інструкція з ведення електронного обліку деревини. Фотофіксація деревини

Галузева складова

Модуль 4. Організація ведення лісового та мисливського господарства

Тема 4.1 Визначення розмірно-якісних характеристик лісопродукції; діючі нормативні документи

Законодавча база. Загальні засади стандартизації. Характеристичні ознаки деревини та способи їх вимірювання і обліку. Класифікація та облік лісоматеріалів круглих. Методи обліку лісоматеріалів. Встановлення якості лісоматеріалів, в тому числі деревини дров'яної. Ланцюжок постачання

деревини та його роль на ринку лісопродукції.

Тема 4.2 Сучасні технології лісового насінництва та вирощування садивного матеріалу

Насіння посівного призначення та лісовий садивний матеріал: заготівля, переробка, перевірка посівних якостей, зберігання та використання. Об'єкти ПЛНБ та їх використання. Сучасні технології лісового насінництва і вирощування лісового садивного матеріалу.

Тема 4.3 Наближене до природи лісівництво: критерії та перспективи впровадження в Україні. Рубки переформування

Наближене до природи лісівництво: теоретичні і практичні засади. Законодавчі документи впровадження НПЛ. Принципи, методи і способи НПЛ. Основні принципи проведення рубок переформування лісових насаджень на засадах НПЛ. Лісовпорядкування лісів на засадах наближеного до природи лісівництва. Рубки переформування в похідних насадженнях.

Тема 4.4 Організація та технології проведення рубок головного користування, рубок формування та оздоровлення лісів

Способи рубок головного користування. Вимоги до лісівничої і економічної ефективності рубок. Види і характеристики рубок формування та оздоровлення лісів. Лісівниче, економічне і екологічне значення цих рубок, порядок їх планування, організація і технологія проведення.

Тема 4.5 Особливості використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України

Правові основи організації, охорони, ефективного використання природно-заповідного фонду України. Класифікація територій та об'єктів природно-заповідного фонду України. Форми власності на території та об'єкти природно-заповідного фонду. Правові засади функціонування територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Дозвіл на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення. Ліміти на використання природних ресурсів.

Види рекреаційної діяльності у межах територій та об'єктів ПЗФ. Обов'язки суб'єктів рекреаційної діяльності в межах територій та об'єктів ПЗФ.

Тема 4.6 Шляхи підвищення та удосконалення відтворення лісів в Україні

Головні цілі, основні об'єкти та загальні положення концепції відтворення лісів на еколого-лісівничих засадах. Основні вимоги до методів і способів адаптаційного підходу до відтворення лісів. Зонування території України за потенційною успішністю природного насінневого поновлення лісотвірних порід. Еколого-лісівнича класифікація ділянок та алгоритм заліснення окремих категорій площ лісовідтворювального фонду. Вимоги до проведення головних рубок та підготовки зрубів до заліснення. Заходи сприяння появі природного поновлення: види, умови застосування, особливості проведення та їх ефективність. Основні принципи створення і вирощування лісових культур.

Вимоги до початкової гущини та розміщення садивних місць у лісових культурах.

Тема 4.7. Заходи з організації ведення мисливського господарства. Боротьба з браконьєрством.

Державне регулювання у галузі мисливського господарства та полювання. Особливості користування мисливськими угіддями. Контроль за полюванням та веденням мисливського господарства. Боротьба з браконьєрством. Відповідальність за порушення законодавства. Правила особистої безпеки під час проведення полювання.

Тема 4.8. Захист лісу від шкідників та хвороб. Заходи з поліпшення санітарного стану лісів. Призначення санітарних рубок з урахуванням категорії стану дерев.

Санітарні правила в лісах України. Види, обсяги, строки, місце та особливості здійснення заходів з поліпшення санітарного стану лісів. Погодження переліку заходів з поліпшення санітарного стану лісів. Санітарні вимоги до проведення рубок та використання лісових ресурсів. Профілактика виникнення та поширення осередків шкідників і хвороб лісу та боротьба з ними. Збудники хвороб насіння, садивного матеріалу, лісових культур: виявлення, нагляд, профілактика та заходи боротьби з ними. Небезпечні шкідливі види комах лісових розсадників і лісових культур та заходи з регулювання чисельності їх популяцій.

Модуль 5 Охорона праці та пожежна безпека

Тема 5.1 Вимоги безпеки при проведенні лісогосподарських робіт. Навчання та інструктажі.

Вимоги щодо безпечного виконання лісокультурних робіт. Вимоги щодо безпечного виконання лісосічних робіт. Виконання лісосічних операцій у гірських умовах з дотриманням вимог безпеки. Вимоги безпеки під час виконання вантажно-розвантажувальних робіт, технологічного процесу розроблення лісосіки, технологічного процесу на лісокультурні роботи, технологічного процесу трелювання деревини.

Тема 5.2 Охорона лісу від пожеж. Структура лісопожежних формувань. Гасіння пожеж: стратегія, тактика. Вимоги безпеки під час гасіння лісових пожеж.

Нормативно-правові акти (НПА) щодо організації охорони лісів від пожеж. Базова термінологія. Структура лісопожежних формувань. Природна пожежна небезпека лісу. Гасіння пожеж (стадії гасіння, стратегія, тактика та методи гасіння). Небезпеки пов'язані із забрудненням лісів вибухонебезпечними предметами. Вимоги безпеки під час гасіння лісових пожеж.

Тема 5.3 Профілактичні протипожежні заходи. Автоматизована система «Пожежі».

Законодавчі акти з охорони лісів від пожеж. Система охорони і захисту лісового та природно-заповідного фонду від пожеж, механізми її функціонування, повноваження центральних і місцевих органів влади та

лісокористувачів. Відповідальність за забезпечення пожежної безпеки та контроль за її організацією. Комплекс протипожежних заходів щодо збереження, охорони та захисту лісів від пожеж. Повноваження державної лісової охорони, обласних та Київської міськдержадміністрацій, районних державних адміністрацій, сільських, селищних та міських рад щодо охорони і захисту лісів. Попередження, виявлення та гасіння пожеж.

Основні принципи користування автоматизованою системою «Пожежі». Вимоги до користування, заповнення та передачі інформації про виникнення, гасіння та ліквідацію пожеж.

Література

1. FSC® національний стандарт системи ведення лісового господарства для України. – 2019. – 141 с.
2. Балабух В.О. Прогнозування пожежної небезпеки за умовами погоди в Україні: недоліки та перспективи розвитку. Українське метеорологічне та гідрологічне товариство: веб-сайт. [Електронний ресурс] URL: <http://umhs.org.ua/?p=364>
3. Білоус В.І. Лісова селекція: підручник для ВНЗ. – Умань, 2003. – 534 с.
4. Бондар А.О. Формування лісових насаджень у дібровах Поділля. – Київ: Урожай, 2006. – 336 с.
5. Бондар І.Ю. Управління витратами виробництва та собівартістю продукції: навч. посібник. – Київ: КНЕУ, 2015. – 231 с.
6. Вакулюк П.Г., Самоплавський В.І. Лісовідновлення та лісорозведення в рівнинних районах України. – Харків: Прапор, 2006. – 383 с.
7. Ведмідь М.М. Похідні і малоцінні деревостани та їх реконструкція у дібровах Лівобережної України. – Харків, 2014. – 258 с.
8. Гордієнко М.І., Ковальчук В.О., Петренко С.П. Відновлення насаджень сосни звичайної на Півночі Київського Полісся. – Київ, Житомир: Волинь, Рута, 2006. – 158 с.
9. Гордієнко М.І. та ін. Культури сосни звичайної в Україні. – Київ, 2002. – 872 с.
10. Гордієнко М.І., Гордієнко Н.М. Лісівничі властивості деревних рослин. – Київ, 2005. – 816 с.
11. Державна стратегія управління лісами України до 2035 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 №1777-р. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-2021-%D1%80> (дата звернення: 02.01.2026).
12. Дейнека А.М. Лісове господарство: еколого-економічні засади розвитку. – Київ: Знання, 2009. – 264 с.
13. Завада М.М. Лісова ентомологія. – Київ: Видавничий дім Вініченко, 2017. – 377 с.
14. Про систему громадського здоров'я: Закон України від 06.09.2022 № 2573-IX. [Електронний ресурс] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2573-20#Text> (дата звернення: 02.01.2026).
15. Закон України «Про охорону праці» від 14.10.1992 №2694-XII. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12> (дата звернення: 02.01.2026).
16. Земельний кодекс України: Постанова Верховної Ради України від 25.10.2001 №2768-III [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/2768-14> (дата звернення: 02.01.2026).
17. Зібцев С.В., Сошенський О.М., Гуменюк В.В. Пожежі нового типу: 9 уроків, які потрібно вивчити після пожеж 2020 року. Лісовий і мисливський журнал. – 2020, Вип. 6. – С. 18–22

18. Зінь Е.А., Турченко М.О. Планування діяльності підприємства: підручник. – Київ: ВД Професіонал, 2004. – 320 с.
19. Кравець П.В., Мельник І.М., Левченко В.В. Інституційна розбудова лісової сертифікації в Україні / за ред. Кравця П.В. – Київ: ННЦ ІАЕ, 2009. – 250 с.
20. Зібцев С.В., Лакида П.І., Миронюк В.В., ін. Інтегрована система охорони лісів від пожеж: монографія. – Київ: Наукова столиця, ФОП Шмидко Т.С., 2018. – 350 с.
21. Карпук А.І. Економічне регулювання лісокористування в ринкових умовах: монографія. – Луцьк: ПВД Твердиня, 2012. – 492 с.
22. Кишеньковий довідник лісового пожежного зони відчуження. – Київ: НУБіП України, Регіональний Східноєвропейський центр моніторингу пожеж, 2018. – 152 с.
23. Кнейслер О.А., Квасовський О.Р., Ніпіаліді О.Ю. Фінансовий менеджмент: підручник / за ред. Кнейслера О.А. – Тернопіль: Економічна думка, 2018. – 487 с.
24. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII. [Електронний ресурс] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08> (дата звернення: 02.01.2026).
25. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 80731-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 02.01.2026).
26. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. [Електронний ресурс] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 02.01.2026).
27. Криницький Г.Т., Чернявський М.В. Наближене до природи лісівництво – основа сталого ведення лісового господарства в Карпатському регіоні (досвід України і Словаччини). Лісівництво і агролісомеліорація. – 2015, Вип. 126. – С. 52–59
28. Лакида П.І., Павліщук О.П., Карпук А.І., Кравець П.В. Лісова політика: навч. посіб. – Корсунь-Шевченківський: ФОП Майдаченко І.С., 2019. – 227 с.
29. Лакида П.І., Володимиренко В.М. Штучні ялинові деревостани Українських Карпат – прогноз росту та продуктивності. – Київ: ННЦ ІАЕ, 2008. – 158 с.
30. Лісівництво: підручник / Яворовський П.П., Сендонін С.Є., Левченко В.В., Токарева О.В., Пузріна Н.В. – Київ: Видавничий центр НУБіП України, 2021. – 654 с.
31. Лавний В.В., Мазепа В.Г., Шишканинець І.Ф., Заяць М.В. Особливості природного поновлення у букових деревостанах Українських Карпат. Наукові праці Лісівничої академії наук України, вип. 22, 2021. – С. 41–51
32. Лісова пірологія: підручник / С.В. Зібцев, П.П. Яворовський, В.В. Сендонін та ін.; за ред. С.В. Зібцева. 2-ге вид., випр. і допов. – Київ: Наукова столиця, ФОП Шмидко, 2020. – 423 с.

33. Лісовий кодекс України від 21.01.1994 № 3852-ХІІ. [Електронний ресурс] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12> (дата звернення: 02.01.2026).
34. Мазепа В.Г., Турко В.М., Сірук Ю.В., Курбет Т.В. Регіональне та соціальне лісівництво: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. – Житомир: Державний університет «Житомирська політехніка», 2023. – 137 с.
35. Маурер В.М. Декоративне розсадництво. – Вінниця: Нова Книга, 2007. – 264 с., іл.
36. Методичні вказівки з нагляду, обліку та прогнозування поширення шкідників і хвороб лісу для рівнинної частини України / В.Л. Мешкова. – Харків, 2019. – 88 с.
37. Методичні рекомендації щодо обстеження осередків стовбурових шкідників лісу / В.Л. Мешкова. – Харків: УкрНДІЛГА, 2011. – 27 с.
38. Мешкова В.Л., Бобров І.О. Сосновий підкоровий клоп у насадженнях Новгород-Сіверського Полісся. – Харків: Планета-Прінт, 2018. – 182 с.
39. Мешкова В.Л., Соколова І.М. Стовбурові шкідники незімкнених соснових культур у придонецьких борах: монографія. – Харків: Планета-Прінт, 2017. – 160 с.
40. Мешкова В.Л. Історія і географія масових розмножень комах хвоєлистогризів. – Харків: Майдан, 2002. – 244 с.
41. Чернявський М.В., ін. Наближене до природи лісівництво в Українських Карпатах. – Львів: Піраміда, 2006. – 88 с.
42. Організація та управління лісогосподарським виробництвом: навч. посіб. / Цаль-Цалко Ю.С., Мороз Ю.Ю., Гайдучок Т.С. – Житомир: Євро-Волинь, 2022. – 448 с.
43. Падій М.М. Лісова ентомологія: підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Київ: УСГА, 1993. – 352 с.
44. Гойчук А.Ф. та ін. Патологія дібров. – Київ: ННЦ ІАЕ, 2004. – 470 с.
45. Маурер В.М. та ін. Підвищення продуктивності лісів лісокультурними методами: навч. посіб. – Київ: НУБіП України, 2010. – 124 с.
46. Ворон В.П., Коваль І.М., Сидоренко С.Г., Мельник Є.Є., Ткач О.М., Борисенко В.Г., Тимощук І.В., Бологов О.Ю. Пірогенна трансформація сосняків України. – Харків: Планета-Прінт, 2021. – 286 с.
47. Податковий кодекс України: Постанова Верховної Ради України від 02.12.2010 №2755-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
48. Порадник Карпатського лісівника / Чернявський М.В. та ін. – Івано-Франківськ, 2008. – 368 с.
49. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку організації охорони і захисту лісів» від 20.05.2022 №612. Поточна редакція: Прийняття від 20.05.2022.
50. Пузріна Н.В., Мешкова В.Л., Миронюк В.В., Бондар А.О., Токарева О.В., Бойко Г.О. Моніторинг шкідливих організмів лісових екосистем: навч. посіб. – Київ: НУБіП України, 2021. – 274 с.

51. Мешкова В.Л. Рекомендації щодо обстеження соснових культур на заселеність шкідливими комахами. Методичні вказівки з вирощування лісових культур та захисту їх від шкідників і хвороб. – Харків: УкрНДІЛГА, 2008. – 9 с.
52. Санітарні правила в лісах України: постанова Кабінету Міністрів України від 27.07.1995 № 555. [Електронний ресурс] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555-95-%D0%BF> (дата звернення: 02.01.2026).
53. Свириденко В.Є. Побічне користування лісом: навч. посіб. – Київ, 2002. – 240 с.
54. Свириденко В.Є. та ін. Лісівництво: підручник. – Київ: Арістей, 2006. – 544 с.
55. Свириденко В.Є., Бабіч О.Г., Швиденко А.Й. Лісова пірологія: підручник / за ред. Свириденка В.Є. – Київ: Агропромвидав України, 1999. – 172 с.
56. Сенько В.І. Організація, планування та управління на підприємствах лісового і садово-паркового господарства: навч. посіб. – Київ: Знання, 2012. – 488 с.
57. Синякевич І.М., Дейнека А.М., Соловій І.П. Лісова політика: підручник / за ред. Синякевича І.М. – Київ: Знання, 2013. – 323 с.
58. Синякевич І.М. Економіка лісокористування: навч. підручник. – Львів: ІЗМН, 2007. – 402 с.
59. Сучасні технології лісового насінництва та деревного розсадництва: навч. посіб. / Маурер В.М., Савущик М.П., Пінчук А.П., Косенко Ю.І., Бобошко-Бардин І.М. – Київ: НУБіП України, 2019. – 188 с.
60. Гойчук А.Ф. Технологія інтегрованого захисту лісу. – Житомир: Полісся, 2014. – 282 с.
61. Мешкова В.Л., Висоцька Н.Ю., Орлов О.О., Бородавка В.О., Жежкун А.М., Усцький І.М. Тимчасові рекомендації щодо проведення першочергових заходів у соснових лісах, пошкоджених короїдами. – Харків, 2017. – 8 с.
62. Типи лісових культур за лісорослинними зонами Полісся та Лісостепу, Степу, Карпат, Криму. – Київ, 2010. – 63 с.
63. Наказ Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26.01.2005 №15. Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці та Переліку робіт з підвищеною небезпекою.
64. Токарева О.В., Левченко В.В., Лакида М.О. Недеревні ресурси лісу: навч. посіб. – Київ: ЦП «КОМПРИНТ», 2022. – 447 с.
65. Кравець П.В., ін. Участь громадськості в управлінні лісовим господарством: практ. посіб. – Київ: Компрінт, 2012. – 56 с.
66. Фучило Я.Д., Ірклієнко С.П. та ін. Лісові культури сосни звичайної на Півдні Київського Полісся: особливості створення і вирощування. – Київ: Логос, 2009. – 83 с.
67. Хрик В.М., Мазепа В.Г., Левандовська С.М., Ситник О.С., Кімейчук І.В. Лісогосподарське виробництво та його роль у сталому розвитку: економічні

аспекти природокористування. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки». – 2024, №6 (86), т. 1. – С. 146–156

68. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 №1618-IV. Поточна редакція: Редакція від 07.08.2022, підстава 2345-IX.

69. Циліорик А.В., Шевченко С.В. Лісова фітопатологія. – Київ: КВІЦ, 2008. – 464 с.

70. Чернявський М.В., Коржов В.Л., Угрин А.І., ін. Настанови з проведення робіт по переформуванню одновікових однопородних деревостанів. – Ужгород, 2004. – 26 с.

Директор філії

Сергій ІРКЛІЄНКО